

mgr Justyna Kołodziejczyk

Praca magisterska: „Wykluczenie społeczne w województwie łódzkim - stan faktyczny i sposoby przeciwdziałania”

Globalizacja, zmiany polityczne i prawne, rosnące znaczenie mass mediów, popularyzacja Internetu oraz inne, równie istotne przeobrażenia, w dwojaki sposób oddziałują na populację. Z jednej strony – pozytywnie, zwiększając możliwości rozwoju zawodowego i naukowego na arenie międzynarodowej, zapewniając szybką wymianę informacji, a także sprzyjając podnoszeniu jakości życia obywateli. Natomiast z drugiej strony, narzucają kierunek i tempo życia oraz uwidaczniają dysproporcje pomiędzy ludźmi. W konsekwencji dochodzi do defaworyzowania określonych grup społecznych w różnych obszarach ich życia, poprzez szerzenie stereotypów, niechęć i ich publiczne obrażanie. W skrajnych przypadkach ma miejsce wykluczenie danej osoby, rodziny lub grupy ze społeczeństwa.

Wykluczenie społeczne, nazywane w literaturze przedmiotu również marginalizacją czy ekskluzją społeczną, jest obecnie jednym z poważniejszych problemów społecznych, z jakim przyszło się zmierzyć władzy publicznej. Chociaż towarzyszy ludzkości od niepamiętnych czasów, to wymienione wyżej przeobrażenia wraz z nieodpowiednim systemem edukacji, rosnącą nietolerancją społeczną oraz kryzysami gospodarczymi, pozwoliły zaobserwować wzrost znaczenia i nasilenie wykluczenia społecznego w Polsce oraz wielu krajach Unii Europejskiej. Co więcej, wyodrębniono nowe wymiary problemu, tym samym zwiększając katalog osób i grup zagrożonych doświadczaniem przejawów wykluczenia.

Najogólniej ujmując, **wykluczeniem społecznym** nazywany jest całkowity lub częściowy brak możliwości uczestniczenia czy korzystania z rynków, dóbr, usług, przysługujących praw oraz publicznych instytucji, które powinny być ogólnodostępne dla wszystkich obywateli. Natomiast, **wśród grup najbardziej zagrożonych problemem** są osoby niepełnosprawne, bezdomni, bezrobotni, osoby starsze i przewlekle chore, kobiety, młode matki, osoby z przeszłością kryminalną, jednostki uzależnione od substancji psychoaktywnych, mniejszości narodowe, ofiary przemocy rodzinnej oraz dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych. Niestety nadal stosunkowo często, osoba wykluczona ze społeczeństwa utożsamiana jest z marginesem społecznym czy środowiskiem patologicznym. Jakże błędne jest to przekonanie. Obecnie, nieumiejętność posługiwania się nowymi technologiami (w tym brak kont na popularnych kanałach społecznościowych, np. Facebook, Instagram), nienadążanie za dokonującymi się zmianami, niekorzystne zdarzenie osobiste, sposób myślenia, wygląd zewnętrzny lub styl pracy może stanowić przyczynę wykluczenia.

Zatem każdy z nas, z bardziej lub mniej znaczących powodów może doświadczyć **wyłączenia z pewnej społeczności**. W związku z powyższym niezwykle istotne jest podejmowanie zarówno teoretycznych rozważań, jak i badań empirycznych poświęconych danej problematyce. Pozwoli to z jednej strony dostarczyć informacji na temat aktualnej sytuacji obywateli, natomiast z drugiej, może przyczynić się do zidentyfikowania działań służących ograniczeniu problemu.

Celem przygotowanej pracy magisterskiej było przeanalizowanie sytuacji osób wykluczonych społecznie w województwie łódzkim oraz przedstawienie działań mających na celu poprawę ich sytuacji. Praca składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy rozdział stanowi wprowadzenie do problematyki wykluczenia społecznego. Dokonano w nim przeglądu definicji, przedstawiono klasyfikację, przyczyny, skutki oraz grupy najbardziej zagrożone problemem. Rozdział drugi został poświęcony **inkluzji społecznej**. Przybliżono w nim sposoby przeciwdziałania problemowi. Dwa kolejne rozdziały powstały na bazie własnych badań empirycznych. W trzecim rozdziale poddano analizie najważniejsze dla kraju i województwa łódzkiego wskaźniki zagrożenia wykluczeniem oraz przedstawiono dobre praktyki mające na celu poprawę sytuacji osób zagrożonych problemem. Natomiast w czwartym rozdziale przeanalizowano sytuację osób wykluczonych na łódzkim rynku pracy, w oparciu o badania przeprowadzone przy wykorzystaniu wywiadu swobodnego.

Przegląd i analiza raportów pokazała, że **Polska stale obniża wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym**. Także w województwie łódzkim poziom poszczególnych rodzajów **ekskluzji kształtował się relatywnie dobrze** (w większości przypadków przyjmował średnie wartości). Optymistyczny jest także fakt, że obecnie **wiele organizacji publicznych i prywatnych angażuje się w działania wspierające osoby dotknięte wykluczeniem**. Dodatkowo, w pracy zaprezentowano szereg propozycji inicjatyw, które zdaniem respondentów powinny być wdrożone, aby przeciwdziałać problemowi.

Zawarte w pracy rozważania teoretyczne, jak i wnioski z przeprowadzonych badań własnych mogą być pomocne zarówno dla instytucji publicznych, przedsiębiorstw, jak i dla wszystkich mieszkańców województwa. Podejmując przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie dowolnemu problemowi, należy rozpocząć od jego rzetelnego poznania, pozbycia się uprzedzeń, zaakceptowania stanu obecnego. Kolejnym krokiem powinno być dotarcie do grup doświadczających przejawów problemu i podejmowanie z nimi rozmów. **Dobrze zaprojektowane działanie to takie, które oparte jest na dialogu i wzajemnej współpracy mieszkańców, sektora prywatnego i publicznego.**

Justyna Kołodziejczyk

Katedra Zarządzania Zasobami Ludzkimi

Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki

e-mail: justyna.kolodziejczyk@uni.lodz.pl; justyna.dolecinska@wp.pl

strona internetowa: <http://kzzl.wz.uni.lodz.pl/zespol/justyna-dolecinska/>

Promotor: prof. nadzw. dr hab. Joanna Cewińska